

Review article

Türkiye’de Görsel Sanatlar Dersi ve Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirme Üzerine

Visual Arts Course and Training of Visual Arts Teacher in Turkey

Hüseyin Ulus *

*Department of Visual Arts Education, Institute of Education Sciences, Dokuz Eylül University, İzmir, Turkey

Özet

Bugün Görsel Sanatlar dersinin, başta okul yöneticileri ve veliler tarafından genel eğitim programının bütününe oluşturan diğer disiplinlerden ayrı bir alan olarak düşünülüyor olması, sanat eğitiminin yalnızca yetenekli öğrenciler için gerekli bir öğrenme alanı olarak görülmesi ve Resim İş Eğitimi Anabilim dallarından mezun edildikten sonra Görsel Sanatlar öğretmeni olacak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini ikinci bir seçenek olarak değerlendiriyor olmalarının Görsel Sanatlar Eğitimi açısından büyük bir sorun teşkil ettiği düşünülmektedir. Bu sebeple araştırmada; Resim İş Eğitimi Anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının karşılaştığı yapısal sorunlar, Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sonucunda anabilim dalı statüsüne çekilen Resim İş Eğitimi bölümlerinin mevcut problemleri ve bu problemlerin Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı eğitim kurumlarında okutulan Görsel Sanatlar dersine yansımaları incelenmiştir. İncelenen dokümanlar ve yapılan alanyazın taraması sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak; Resim İş Eğitimi Anabilim dallarında yeniden yapılandırma girişimi sonucunda yıllardır çözüm bulunamayan bazı problemlerin olduğu, bu problemlerin Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarını etkilediği ve en önemlisi, eski adıyla Resim İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi bölümlerinin, söz konusu bölümlerde görevli akademik personel ile görüşülmeden anabilim dalı olarak tek bir bölüm altında toplanmasının her iki alan açısından da sorunlar yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Eğitim, Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirme, Görsel Sanatlar Dersi, Sanat Eğitimi, Resim İş Eğitimi*

Abstract

Today, some problems in the field of art education such as; primarily by school administrators and parents think of art classes as a separate field from other disciplines that form the whole of the general education program, seeing art classes as a necessary learning area for only gifted students and candidates who will become visual arts teachers after graduating from university consider the profession of teacher as a second option are big trouble for the visual arts education’s future. For this reason, the following cases were examined in the research; Structural problems faced by candidates of teachers studying in the field art and craft education, the current problems of the art and craft education partition which were taken to the department status as a result of the ‘Restructuring of The Education Faculties’ and the reflection of these problems on the schools. The following results were obtained based on the findings obtained from the examination of the documents and the field literature; There are some problems that haven’t been solved for years as a result of an attempt to reconstruct the art and craft education partition, these problems affect the motivations of art and craft education students towards the profession of teacher and finally it was concluded that there

* Corresponding author:

Hüseyin Ulus, M.A. Student at Dokuz Eylül University, My research interests include Educational Sciences, Visual Arts Education, Fine Arts Education, Kid Art Education. I have been lived in Çanakkale and studied in İzmir.
Email: huseyin.ulus@hotmail.com.tr

were problems in both departments as the restructuring was carried out without consultation with the academic staff in the art and craft education and department of music education. At the end of resource, suggestions were made for solving problems based on the findings.

Keywords: *Education, Visual Arts Teacher Training, Visual Arts Clases, Art Education, Art and Craft Education*

Received: 02 October 2019 * **Accepted:** 10 December 2019 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/ijiape.2019.225.2>

GİRİŞ

Ünlü eğitim kuramcısı Prof. Dr. Jhon Dewey'nin eğitim sistemimizi incelemek ve görüşlerini sunmak üzere o dönem hükümetinin desteği ile ülkemize gelmesi ve bu doğrultuda yazdığı Türkiye Maarifi Hakkında Rapor'a (Dewey, 1939) ve İsmail Hakkı Tonguç, İsmail Hakkı Baltacı Oğlu gibi dönemin önemli eğitimcilerinin Dewey'den önce hazırlamış oldukları zemine istinaden ivme kazanmış olan sanat eğitimi yaklaşımımız, bugün ne yazık ki olması gerektiği seviyeye erişebilmiş değildir. Bunun temel sebeplerinden birisi; 1925'li yıllar ile birlikte örgün ve yaygın eğitim sistemine giren sanat (Resim) derslerinin (Yolcu, 2009, s. 99) okutulma sebebinin henüz gerçek anlamda anlaşılammış/özümsemememiş olmasına bağlanabilir. Başta okul idarecileri ve toplum nazarında Görsel Sanatlar dersinin gerekliliğine olan inancın zayıf oluşuna, üniversitelerin Resim İş Eğitimi Anabilim dallarında yetiştirilen öğretmen adaylarının sanatçı mı yoksa sanat eğitimcisi mi olarak yetiştirileceği sorunu da eklendiğinde, Görsel Sanatlar eğitiminin karşı karşıya kaldığı problemlere çözüm arayacak öğretmen ve araştırmacı sayısında hem nicelik hem de nitelik bakımından artış sağlanamamıştır. Buna ilaveten; bugüne dek örgün eğitimde yalnızca yaratıcılığı temel alan ve atölye uygulamalarına ağırlık verilen sanat eğitimi anlayışının branş öğretmenlerini tembellik ve miskinliğe itmiş olması (Özsoy, 2016, s. 130) ve yalnızca duyguların değil tüm beyinsel yaratıcı gücün eğitilmesini amaç edinen Görsel Sanatlar eğitiminin (...) (San, 1998, s. 23) öğretmen, öğrenci, veli ve okul yönetimi gibi karşılıklı iletişim halinde bulunan kişiler tarafından sahiplenilememiş olması sayılabilir (Başbuğ ve Başbuğ, 2016, s. 77). Bu sorunlara Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'nin söz konusu disiplini adlandırmaya dönük uyumsuzluğu da eklendiğinde problem daha da çözümsüz bir duruma evrilmiştir. Adlandırma hususunda hemfikir olamayan MEB ve YÖK'ün tutumu doğrudan doğruya Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim dallarına yansımaktadır. Mezun olup görev aldığı Görsel Sanatlar dersine girecek olan öğretmen adayının, görsel sanatların yalnızca çok küçük bir bölümünü temsil eden Resim İş Eğitimi adlandırması altında öğrenimine devam etmesi, öğretmenlik mesleğine yönelik yaklaşımında dolaylı olarak rol oynadığı düşünülmektedir.

Okullarda Görsel Sanatlar dersi, tıpkı diğer disiplinler gibi genel eğitimin bir parçası olarak görülmekle birlikte, bir yönüyle de diğerlerinden farklı olarak kendine özgü, kendine özel eğitim yöntem ve teknikleri olan bir öğrenme alanıdır. Ancak bu durum Görsel Sanatlar dersinin genel eğitim programının bütününe yayılan diğer disiplinlerden – ki çoğu zaman bunlar ana dersler olarak adlandırılmaktadırlar – daha az ya da çok önemli olarak nitelendirilmesini haklı göstermemektedir. Çünkü genel eğitim sistemimizin bütününe oluşturan disiplinlerin okutulma gerekçesi en genel ve temel anlamıyla; çocuk ve gencin istedik yönde gelişimini sağlamak, onları geleceğe hazırlamaktır. Bu amaca ulaşmada, sanat eğitiminin (Görsel Sanatlar) salt duyum ve duyguları zenginleştirdiğine odaklanıp kalarak çocuk ve gençten çağın değişim sürecinde yaşadıkları topluma ve dünyaya uyum sağlayabileceklerini beklemek ütopyik bir yaklaşım olacaktır (Akyüz, 1998, akt San, 1998, s. 23).

Bugünkü adıyla Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'ne bağlı Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'ndan mezun olup Görsel Sanatlar öğretmeni olarak görev yapacak eğitimcilerin kendi içinde yaşamış ve yaşıyor oldukları “sanatçı – eğitimci” kargaşası, yukarıda da değinildiği gibi üzerinde durulması gereken bir diğer önemli husustur. Çünkü bu ayırım, hem öğrenciler hem de akademik personel arasında bugün bile tartışma konusudur (Yurdakul, 1990, s. 84). Problemin kaynağı şüphesiz azımsanmayacak çoğunlukta olan akademik personelin bölümün misyon ve vizyonuna yönelik tutumlarından doğan öğrenci görüşleridir. Bu husus oldukça evham verici bir raddeye ulaşmıştır. Evham verici bir durum olarak nitelendirdiğimiz bu probleme somut bir örnek ile yaklaşacak olursak; Özsoy'un (2016) Gazi Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda gerçekleştirdiği araştırmadan elde ettiği bir bulguyu olduğu gibi sunmanın yararlı olacağı düşünülmektedir. Özsoy '*Sanat eğitiminde özel öğretim metotları dersinin araştırma teknikleri dersi ile birleştirilmesi, bir uygulama örneği*' başlıklı deneysel araştırmasını, Gazi Üniversitesi bünyesinde öğrenimine devam eden Görsel Sanatlar öğretmeni adayları üzerinde gerçekleştirmiş ve araştırmamız açısından önem arz eden şu bulguları elde etmiştir; o zaman dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin üniversiteye ilk geldiklerinde %50'den fazlasının sanatçı olmayı düşündüğü/arzu ettiği, kalan bir kısmının yalnızca meslek sahibi olabilmek için bu bölümü tercih ettiği ve nihayet çok az bir bölümün ise Görsel Sanatlar öğretmeni olmak için bu bölümde okuduğunu göstermektedir (Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. Özsoy, 2016, s. 99-117). Özsoy'un araştırmasından elde ettiği bulgular yorumlandığında, dört yıllık lisans öğreniminin ilk üç yılında sanatçı olmayı arzulayan bireylerin Eğitim Fakültesi'nde öğrenimlerine öğretmen adayı olarak devam ettikleri ve bu durumdan pek de memnun olmadıkları, ancak son sınıfa gelindiğinde çoğunluğunda, “birer öğretmen adayı” oldukları bilincinin belirmiş olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciler üzerinde bu bulguların gözlenmesinde önemli bir role sahip olduğu düşünülen iki sebep gösterilebilir, birincisi; çoğu akademik personelin öğretmen adayı öğrencileri kendi yetiştirme biçimlerine göre eğitmeye çalışması, ikinci olarak da; mesleki formasyon açısından sakıncalı olacak yoğunlukta verilen atölye derslerinin bir Görsel Sanatlar öğretmeni adayının asıl olarak bilgi sahibi olması gereken “Özel Öğretim Yöntemleri” ve “Çocukta Sanatsal Gelişim” vb. gibi mesleki derslerden daha fazla oluşudur. Görsel Sanatlar öğretmeni

adaylarının testlere verdikleri cevaplardan elde edilen bu bulgular, öğrencilerin özellikle atölye derslerinde birer sanatçı adayı olarak motive edildikleri ve birçoğunun işsizlik yaşamamak için öğretmenlik mesleğini tercih edeceklerini göstermektedir (Özsoy, 2016, s. 105). Böyle bir program doğrultusunda eğitim alarak mezun olan öğretmen adaylarının Görsel Sanatlar öğretmeni olarak çalışmaya başladıklarında disiplinin eğitsel sorunları ile ilgilenebilmeleri veya Görsel Sanatlar dersinin salt amacının iyi resimler yapabilen çocuklar yetiştirmek olmadığı bilincini kazanıp çevresine aktarabilmeleri oldukça güçtür. Tüm bu bilgilerden hareketle eğitim kurumlarında okutulan Görsel Sanatlar dersi ve bu kurumlarda görev almak üzere Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim dallarında yetiştirilen Görsel Sanatlar öğretmenlerinin çözüme kavuşturulamayan pek çok probleminin bulunduğunu anlamak zor değildir. Bu problem üzerine incelemeler yapmak ve YÖK – MEB arasında var olan adlandırma sorununa ışık tutarak ilgili literatür taraması ile elde edilen veriler doğrultusunda önerilerde bulunmak bu araştırmanın temel amacını oluşturmuştur.

YÖNTEM

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yetiştirildiği kurum olan Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim dallarının karşı karşıya olduğu problemlere ışık tutarak mevcut durum üzerinden değerlendirmeler yapmak, başta bu kurumlarda görev alan akademik personel ve dolayısıyla öğrenciler arasında yaşanan sanatçı-sanat eğitimcisi ayrımına yönelik incelemelerde bulunmak ve ‘Yeniden Yapılandırma’ girişimi sonrasında vuku bulan sorunlara eleştirel bir bakış açısı ile yaklaşmak bu araştırmanın temel problem durumu olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, eğitim alanında gerçekleştirilen çalışmalarda en sık kullanılan ‘‘Betimsel Tarama’’ modelinden yararlanılmıştır (Büyüköztürk, 2014, s. 22).

Görsel Sanatlar Eğitimi ve Bu Eğitimin Gerekliliği Üzerine

Görsel Sanatlar disiplini, eğitim biliminin bütününe oluşturan diğer disiplin alanları gibi bazı genel ve özel amaçları kendine gaye edinerek eğitim öğretim sürecinde aktif rol alan bir öğrenme alanıdır. Dar anlamıyla plastik sanatların eğitim ve öğretimi olarak tanımlayabileceğimiz Görsel Sanatlar eğitimi, eğitim biliminden ayrı bir disiplin alanı olarak düşünülmemelidir. Görsel Sanatlar eğitimi öğrenciye düşünsel, bilişsel, duyuşsal ve bedensel etkinlikler içinde bulunarak kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayan, çok yönlü ve önemli bir sanatsal araçtır (Artut, 2002, s. 186). Bu sanatsal araç çocuk ve genci sanatçı olarak yetiştirme amacından uzak olup, en yalın biçimiyle onları çok boyutlu bakış açısına sahip nitelikli vatandaşlar olarak yetiştirmeyi hedefler. Görsel Sanatlar dersinin kazandırdığı çok yönlülük bireyin açık fikirli, geleceği görebilen, yaşadığı topluma değer katan ve çevresine duyarlı bir vatandaş olarak yetişmesini sağlar (Kaptanoğlu, 2016, s. 10). Yaşadığı topluma değer katan ve çevresine duyarlı vatandaşlar yetiştirme işleminin, eğitim sistemi kapsamında yer alan diğer tüm disiplinlerin de genel amaçları arasında olduğu düşünüldüğünde, Görsel Sanatlar eğitiminin genel eğitim programının önemli bir bölümünü oluşturduğu, ondan ayrı düşünülemez olduğu daha net anlaşılacaktır. Çünkü çağımızda

eğitim; bilim ve sanatın işbirliğine dayandırılmalıdır (Yolcu, 2009, s. 93). Ancak böyle bir eğitim sistemi çocuk ve genci geleceğe hazırlamada başarılı olabilecektir. Ekinci'nin (2011, s. 34) de değindiği gibi çağın gerisinde kalmadan bilim, teknik ve kültürel açıdan varlığımızı sürdürebilmek için geniş perspektife sahip, yaratıcı, özverili ve dinamik gençlere ihtiyaç vardır. Bu gençlerin yetişmesinde şüphe yok ki Fen ve Matematik disiplinleri büyük öneme sahip, hatta gerekliliği kanıtlanmış birer öğrenme alanıdır (Çetin, 2013, s. 164). Fakat bugün için bu öğrenme alanlarında başarılı olmanın çağa ayak uydurabilen çok boyutlu bir vatandaş olabilmek için tek başına yeterli olmadığı bir diğer gerçektir. Her geçen gün artan şiddet olayları ve toplumun başta kendi kültür varlıklarına verdiği zarar bunun en net göstergesidir. Gerçek anlamda sanat eğitimi almayan bir toplumun kültür varlıklarına sahip çıkması, çevresinde birlikte yaşadığı insanlar ile medeni biçimde iletişim kurabilmesi ve en önemlisi ruh sağaltımını sağlayabilmesi mümkün görülmemektedir. Birey ancak sanatın sunmuş olduğu estetik tavır ile bu yalınlığa ve naifliğe ulaşabilir. Sosyal zekâ seviyesi yüksek, çevresi ile farklı biçimlerde iletişime girebilen, estetik duyarlılık sahibi ve güç potansiyelinin farkında olan bireylerin yetişmesi/yetiştirilebilmesi için Görsel Sanatlar eğitiminin gerekliliği bir elzemdır. Görsel Sanatlar disiplini öğrencilerin estetik duyarlılıklarını geliştirip, kendi güç potansiyellerini tanımalarında onları güdüleyen, düşünme güçlerini artırma ve sosyal alışkanlıklarının oluşmasını sağlamada kimi zaman araç görevde bulunan çağdaş bir öğrenme alanıdır (Gökaydın, 1990, s. 12). Görsel Sanatlar eğitiminin gerekliliğini ortaya koyan daha birçok gerekçe sıralanabilir. Giderek seviyesizleşen kültür ortamı, daha yaşanabilir bir çevre özlemi, çocukların işlenmeyi bekleyen yetenek ve yaratıcılıkları (Kırıçoğlu, 2002, s. 1) bu gerekçelerden yalnızca birkaçıdır. Türk Milli Eğitim sisteminin genel esaslarında yer alan 2. madde de bu gerekçeler arasında sayılabilir. Bu maddeye göre; beden, zihin, ahlak ve ruhi bakımdan dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmek (MEB, 2017, s. 5101) eğitim sistemimizin temel esaslarından biridir. Milli eğitim sistemimizin temel yapı taşlarından birisi olan bu madde, Görsel Sanatlar disiplininin eğitsel amaçları ile de doğrudan örtüşür. Bilinenin aksine, eğitim kurumlarında okutulan Görsel Sanatlar eğitiminin amaçları arasında sanatçı yetiştirme hedefi olmayıp (Yolcu, 2009, s. 94), yapıcı, yaratıcı, estetik duyarlılığı bünyesinde barındıran, çok boyutlu bakış açısına sahip bireyler yetiştirme gayesi yer alır. Fakat başka bir yönüyle Görsel Sanatlar disiplinine yüklenen öyle amaçlar vardır ki, bu durum dersi bir disiplin alanı özelliğinden oldukça uzaklaştırır ve çoğu zaman kendi dışında başka alanların uygulandığı ikincil öneme sahip bir ders konumuna getirir (Alakuş, 2002, s. 1). Çoğu zaman ikincil öneme sahip bir disiplin olarak görülen Görsel Sanatlar eğitiminde bu algının oluşumunda programdaki düzensizliğin rol oynadığı yorumunda bulunmak yerinde olacaktır. Dağınık ve düzensiz bir öğretim programına sahip olan disiplin alanının amaçlarını gerçekleştirip nitelikli bir öğretim sürecini desteklemesi söz konusu değildir. Bugün Görsel Sanatlar dersine ayrılan süre oldukça kısıtlıdır. Bu süre zarfından çocuk ve gence nitelikli bir sanat eğitimi verebilmek oldukça zordur. Buna ilaveten, eğitim sistemimizde Görsel Sanatlar eğitimine ayrılan sürenin her geçen yıl azalıyor oluşu da bir diğer

önemli husustur. Cumhuriyetin ilanını takiben genel eğitim içerisinde %12.3'lük bir pay sahibi olan Görsel Sanatlar dersi günümüzde %4.6'lık bir orana gerilemiştir (Kurtulmuş, 200 akt Yazar, Aslan ve Şener, 2014, s. 598). Elbette bu gerilemede eğitim sistemimizdeki düzensizliklerin payı büyüktür. Bu düzensizliklerin doğurduğu sonuçları düzeltmek ise, bilhassa sanat eğitiminin gerekliliğinin bilincinde olmak ile mümkündür.

Temel felsefesini insan ruhunun yüceltilmesi, bireylerin özgürleştirilmesi ve ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş ve duyarlı bir toplum yaratılmasına dayandırabileceğimiz Görsel Sanatlar eğitimi (Şırlakoğlu, 2004, s. 11), bu yapısal ve eğitsel sorunlar nedeniyle genel eğitim sistemimiz kapsamında henüz olması gerektiği seviyeye ulaşabilmiş değildir. Görsel Sanatlar eğitiminin genel eğitim programı kapsamında istenen pozisyona ulaşabilmesi için sanat eğitiminin gerekliliğine olan inancın, başta öğrenciler olmak üzere topluma kazandırılması gerekmektedir. Gelecek kuşaklara sanatın ve estetiğin gerekliliğini, anlamını açıklayacak olan kişiler kuşkusuz geleceğin Görsel Sanatlar eğitimcileri olacak şimdinin Resim İş öğretmenleridir (Ayaydın, 2009, s. 32). Bu sebeple Resim İş Eğitimi Anabilim dallarında öğrenimlerine devam eden öğretmen adaylarının yetiştirilme biçimlerinde bu gerekçeler göz önünde bulundurulmalıdır.

Çoğu zaman boş zaman aktivitelerinin gerçekleştirildiği dinlenme dersi, kimi zaman diğer derslerden arda kalan zamanda öğrencilerin sosyalleşmesi için planlanmış boş ders, kimi zaman da yalnızca yetenek seviyesi yüksek öğrencilerin katılım sağlaması gerektiği düşünülen yetenek dersi olarak tanımlanan Görsel Sanatlar disiplini, bahsi geçen problemlerin çözümü için nitelikli sanat eğitimcilerine ihtiyaç duymaktadır (Sarı, 1997, s. 13-14). Nitelikli Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yetiştirilmesi de doğrudan doğruya eğitim fakültelerine bağlı Resim İş Eğitimi Anabilim dallarının tekrardan öğretmenlik mesleğine yönelik yapılandırılması ve ilgili alana yönelik farkındalığın geliştirilmesi ile ilgilidir. Karşılaşılan sorunlardan bir diğeri, ortaokul kademesini tamamlayıp eğitimine devam edecek olan öğrencinin gireceği ölçme ve yerleştirme sınavlarında insan yaşamında önemli bir yer işgal eden Görsel Sanatlar eğitime yönelik ayrılmış bir bölümün bulunmayışıdır. Bu haliyle planlanmış bir eğitim sisteminde gençlerimiz bütün güçlerini sınavlara hazırlık çalışmalarına verirken öğretmenler de bu hazırlığa katkı yarışında Görsel Sanatlar disiplinine gereken önemi vermez ya da vermek istemezler (Kırıçoğlu, 2005, s. 1). Buradan hareketle, sürekli dillendirilen dengeli ve eşit eğitim sloganının fiilen uygulamadan uzak olduğunu anlamak zor değildir. Bir çok branş öğretmeni ve idarecinin öne sürdüğü gibi “hiç yoktan iyidir” yaklaşımı ile müfredat programlarına zorunlu sanat dersi yüklemek çocuk ve gence sanatı sevme, sanat zevki verme yerine sanat korkusu yüklemekten öte geçemez (Erinç, 1995, s. 75). Sanat eğitime yönelik önyargı sahibi olan bir öğrencinin, Görsel Sanatlar dersini yetenek dersi olarak algılaması ve adlandırması oldukça doğaldır. Burada çoğu branş öğretmenin bilincinde olduğu fakat uygulamaktan kaçındığı bir gerçeğe değinmenin yararlı olacağı düşünülmektedir. Görsel Sanatlar eğitiminin öğrenme alanları Görsel iletişim ve biçimlendirme,

Kültürel miras ve Sanat eleştirisi – estetik (MEB, 2018) olmak üzere üç ayrı alandan oluşmaktadır. Daha öncesinde yalnızca uygulama disiplinine yönelik bir ders olan Görsel Sanatlar eğitimi, zaman içinde dört sanat disiplinini de bünyesine dâhil etmiş ve dolayısıyla her öğrenci için gerekli bir öğrenme alanı olduğunu somut biçimde ortaya koymuştur. Görsel Sanatlar dersinin öğrenme alanlarının üç ayrı bölüm olarak planlanmış olması, bu disiplinin salt amacının yalnızca yetenekli öğrencileri güdülemek olmadığı gerçeğini vurgular niteliktedir. Fakat geçmişten günümüze çağdaş öğretim yöntemlerinden faydalanılmaksızın yalnızca uygulama çalışmaları ile yasak savmadan ileriye gidilemeden yürütülen Görsel Sanatlar dersinin, öğrenci velileri tarafından ‘salt yetenekli öğrenciler için gerekli bir ders’ olarak tanımlanması şaşırtıcı değildir. Resmi olarak dört ayrı öğrenme alanına sahip olan Görsel Sanatlar dersinde bu alanların ne kadar uygulandığı, ya da dersi okutan öğretmenlerin bir çoğu tarafından ne kadar bilindiği aşikardır.

Sonuç olarak denilebilir ki; ülkemize Görsel Sanatlar eğitiminin gerekliliğine yönelik ilgisizliğin en aza indirilmesinde, eğitim sisteminden kaynaklanan, öğretmen ve öğrenciden kaynaklanan, sosyokültürel çevreden kaynaklanan ve okul idaresinden kaynaklanan sorunların gözden geçirilmesi gerekmektedir (Yazar, Aslan ve Sever, 2014, s. 601).

Türkiye’de Sanat Eğitimsi Yetiştirme

Bilindiği üzere bugün sanat eğitimcisi yetiştirme görevi birinci olarak Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim dallarının sorumluluğundadır. Fakat ne yazık ki bu anabilim dallarında öğrenimlerine devam eden öğretmen adaylarının büyük bir bölümü, son sınıfa gelene kadar adeta bir sanatçı aday gibi motive edilmekte ve yoğun biçimde atölye dersi olarak Görsel Sanatlar disiplininin öğretimine yönelik yeterli bilgi seviyesine ulaşamamaktadırlar. Nitelikli sanat eğitimcilerinin yetişmesinde nitelikli bir lisans eğitimi süreci önemli ve gerekli bir etkidir (Ayaydın, 2009, s. 31). Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının yoğun biçimde atölye dersleri alması, ne yazık ki sanatın ilköğretim ve ortaöğretim kademesindeki öğrencilere nasıl okutulacağı konusunda yetersiz yetişmelerine sebep olmuştur (Özsoy, 2016, s. 53). Bu problem, geçmiş yıllar ile kıyaslandığında çözüme doğru ilerlendiği gözlenirse de, tam anlamıyla çözülebilmemiş değildir. Bugün bile Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı’ndan mezun bir öğretmen adayına mezuniyeti sorulduğunda “falanca hocanın atölyesinden mezunum” gibi, aldıkları diğer tüm dersleri inkâr edercesine bir bilince sahip (Özsoy, 2016, s. 219) oldukları düşünüldüğünde, durumun ciddiyeti daha net biçimde gözler önüne serilmektedir. Eğitim fakültelerinde yaşanan bu problem, asıl amacı öğretmen yetiştirmek olan Resim İş Eğitimi Anabilim dallarında sanatçı - eğitimci ayrımının meydana gelmesinde doğrudan rol oynamaktadır. Sanatçı – eğitimci ayrımı fakülteadaki öğretim üyelerinden öğrencilere, öğrencilerden ise staj deneyiminde birlikte çalıştıkları öğretmenlere kadar hissedilmektedir. Bu problemin çıkış noktası “iyi bir sanatçı, iyi bir öğretmendir, sanatsal yetenekliler veya sanatsal yetenekleri iyi geliştirilmiş olanlar iyi öğretmen olurlar, daha fazlasına gerek yoktur” mantığı ve inancına dayanmaktadır (Özsoy, 2016, s. 131). İyi bir sanatçının iyi bir öğretmen olma gayesi

ve/veya zorunluluğu bulunmadığı gibi, iyi bir sanat eğitimcisinin de sanatçı olma gibi bir zorunluluğu yoktur. Bu durum öyle önemli bir raddeye gelmiştir ki, mezun olan öğretmen adayları görev aldıklarında sanatsal bilgilerini ilk ve ortaöğretim kademesi öğrencilerinin algılayabilecekleri düzeye indirgemekte zorluk yaşamışlardır (Özsoy, 2006, s. 209-210). Başta öğretim elemanları arasındaki sanatçı-egitimci ayrımı – ki bir süre sonra öğretmen adayı öğrencilerde de gözlenmektedir – adayların öğretmen kişiliğinin iyice yerleşmesine engel olmaktadır (Ayaydın, 2009, s. 38). Bu şekilde verilen eğitimin aslında meslek eğitimi, verilen diplomanın da öğretmenlik diploması olduğu unutulmuş gibi görünmektedir (Özsoy, 2005, s. 208). Çünkü belli bir sanat alanında sanatçı gibi motive edilen öğretmen adayları diğer dallarda zayıf kalmaktadır. Unutulmaması gereken önemli nokta; Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü ile Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'nın birbirinden oldukça ayrı birer alan oluşudur. Birinde sanatçı adayı yetiştirilirken diğerinde öğretmen adayları yetiştirilmektedir. İki ayrı departmanın birbiri ile karıştırılması ve/veya kıyaslanmasında Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı adlandırmasının önemli rol oynadığı düşünülebilir. Milli Eğitim Bakanlığı'na alınan karar ile 2006-2007 yılından itibaren Resim dersinin adı Görsel Sanatlar olarak değiştirilmiştir (Yolcu, 2009, s. 90). Bu değişiklik, oldukça gariipsenecek bir durumdur ki; Yüksek Öğretim Kurumu tarafından Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'na uygulanmamış, Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'ndan mezun olan bir öğretmenin çok daha geniş bir kapsama sahip olan Görsel Sanatlar dersine girmesi uygun bulunmuştur. Bu nedenle, Eğitim Fakültesi'nde öğrenimine devam eden öğretmen adayları Resim İş Öğretmenliği adı altında okumakta, Resim-İş Öğretmeni adayı olarak aslında olmayan bir öğretmenliğe hazırlanmakta ve mezun olunca Görsel Sanatlar öğretmeni olarak atanmaktadırlar (Ayaydın, 2009, s. 34). Söz konusu kargaşa Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü ile Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'nın birbiri ile karıştırılması, kıyaslanmasına neden olmakta, hatta son sınıfa gelene kadar öğretmen adaylarının kendilerini sanatçı adayı olarak görmeleri ile sonuçlanmaktadır. Bu durum geleceğimizin temennisi olan gençlerimizin gerçek anlamda sanat eğitimi almalarına imkân vermemektedir. Söz konusu adlandırma problemine dönük olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na Görsel Sanatlar, YÖK nezdinde ise görsel sanatların çok küçük bir bölümünü temsil eden Resim İş Eğitimi ismi, öğretmen adayı öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik pedagojik formasyonlarını ve motivasyonlarını doğrudan etkilediği söylenebilir.

Okullarda görevlendirilecek Görsel Sanatlar öğretmenlerinin pedagojiye formasyonları oldukça önemlidir. Bugün Güzel Sanatlar Fakültesi'nden mezun olan bir sanatçı adayının çok kısa bir süre zarfında pedagojik formasyon eğitimi alarak öğretmen olması bir hayli tartışmalı ve düşündürücü bir durumdur. Öğretmenlik kimliği, öğretmen adaylarına dört yıllık eğitim sürecinde sindirerek verilirken (Sari, 1997, s. 14) ilgili fakültelerde üst düzey sanatsal uygulama eğitimi alan sanatçı adayları sıkıştırılmış bir program ile öğretmenlik mesleğine hazır duruma getirilmektedirler. Bugün Görsel Sanatlar öğretmeni açığındaki daralma göz önünde bulundurulduğunda Güzel Sanatlar Fakültesi'nde eğitim alarak öğretmen olma amacı ile pedagojik formasyon programına başvuran sanatçı adaylarının

öğretmenlik mesleğine yönelik ilgi, istek ve yeterliliklerinin bazı sınavlar ile ölçülmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu şekilde işsiz kalmamak için öğretmenlik mesleğine yönelen kişilerin sayısında düşüş, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin niteliğinde ise artışa sebep olunacağı varsayılmaktadır.

Resim İş Eğitimi Anabilim Dallarının Tekrardan Yapılandırılması

Bilindiği üzere Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı öğretim programı, geçtiğimiz yıllardan bu yana kimi sanat eğitimcilerinin önyak oluşu ile ve bazı değişiklikler göstermiştir. Bu değişikliklerden bir kısmı olumlu sonuçlar doğururken bir kısmı da yapısal sorunlara neden olmuş ya da var olan sorunların daha da artışına sebep olmuştur. Bir toplumsal kurum olarak okul, bir toplumsal bilim ve düzence olarak eğitim nasıl toplumdaki bilimsel, sosyolojik, politik ve teknolojik değişimlere uğruyorsa, Resim İş Eğitimi Anabilim dalları da aynı değişimleri göstermiş ya da göstermek durumundadır (San, 1993, s. 643). Görsel Sanatlar öğretmenliği açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirebileceğimiz yeniliklerden birisi YÖK ve Dünya Bankası'nın "Milli Eğitimi Geliştirme Projesi" kapsamında gerçekleştirdiği yeniden yapılandırma girişimidir (Çakır, 1998 akt San, 1998, s. 30). Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sonrasında öğretmen adayları, atölye derslerine ek olarak; sanat eleştirisi, sanat tarihi ve estetik disiplinlerine yönelik de eğitim almaya başlamışlar, buna ilaveten alan öğretimine dönük derslerde artış sağlanmıştır. Günümüz eğitim sisteminin gerekliliklerini karşılayabilme ve topluma daha yararlı vatandaşlar yetiştirebilme amaçları göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılan Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı öğretim programı, öğretmenlik mesleği açısından düşünüldüğünde, geçmiş yıllara göre daha tutarlı ve derli toplu bir duruma geldiği söylenebilir. YÖK'ün Resim İş Eğitimi Anabilim dalları için önerdiği geçmiş ve mevcut döneme ait öğretim programları karşılaştırılarak incelendiğinde bu farklılık göze çarpmaktadır (YÖK, 2019). Yapılandırma girişimi öncesinde neredeyse her fakültede ayrı öğretim programlarının yürütüldüğü ve alan derslerinin alan öğretimi derslerinden çok daha fazla olduğu düşünüldüğünde, bu olumlu gelişmenin Görsel Sanatlar öğretmenliği açısından önemi anlaşılacaktır. Gelişmelerin diğer bir sonucu olarak yabancı dili iyi düzeyde olan araştırma görevlilerinin sadece alan eğitiminde – örneğin Fen Bilimleri eğitimi, Görsel Sanatlar eğitimi gibi – lisansüstü çalışmalar yapmak üzere yurt dışına gönderilmiştir (Özsoy, 2015 s. 70). Bu girişim Resim İş Eğitimi Anabilim dallarında meydana gelen olumlu gelişmeleri daha da hızlandırmıştır. 1960'lı yıllarda sanat eğitiminin de diğer alanlar gibi bir düşünme işi, niteliksel anlamda bir problem çözme sürecinin kendisi olduğu gerçeği fark edilmiştir (Arnheim, 1960). Eğitim kurumlarında bu farkındalığın oluşturulması, üniversitelerin Resim İş Eğitimi Anabilim dallarında da yankı yaratmış ve daha nitelikli sanat eğitimcisi yetiştirebilmek için çalışmalar hızlandırılmıştır. Elbette yeniden yapılandırma sonrasında meydana gelen yeniliklerin tamamı olumlu karşılanmamış, hatta bunlardan bazıları ilgili alanda çözülmesi güç sorunlara neden olmuştur. YÖK ve Dünya Bankası'nın ortaklaşa yürüttüğü "Milli Eğitimi Geliştirme Projesi" kapsamında başlatılan yeniden yapılandırma sürecinin olumsuz bir sonucu; önceleri kendi başına bir bölüm olan Resim İş ve

Müzik Eğitimi programlarının anabilim dalı düzeyine indirgenmiş olmasıdır. Anabilim dalı kategorisine indirgenen eski adıyla Resim İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi bölümleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü adı altında toplanmıştır. Her ikisi de birbirinden tümüyle farklı birer sanat alanı olarak farklı kulvarlarda yol alan Resim İş ve Müzik Eğitimi Anabilim dallarının tek bölüm altında bir araya getirilmiş oluşu büyük problemler doğurmuştur (Yolcu, Gökay ve Yöndem, 2009, s. 20). Bölüm statüsünden anabilim dalı düzeyine çekilerek tek çatı altında toplanan Resim ve Müzik Eğitimi bölümlerde, bu yapılanma sonrasında meydana gelen sorunlara yönelik pek çok makale, bildiri vb. bilimsel çalışma yayımlanmış olmasına rağmen YÖK nezdinde konuya yönelik bir çözüme gidilmemiştir. Bu sorunun ortadan kaldırılması/düzeltilmesine yönelik olarak YÖK'e sunulan çalışmalardan bazıları; Özsoy'un (2003) "II. Sanat Eğitimi Sempozyumu" kapsamında sunduğu bildiri ve Yolcu'nun (2009) editörlüğünde yürütülmüş olan 'Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinin Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Bir Öneri' başlıklı rapordur. Bu çalışmalardan Yolcu, Gökay ve Yöndem'in yazarlığını üstlendiği rapor incelendiğinde, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü adı altında yapılandırılan Resim İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi Anabilim dallarının karşı karşıya kaldığı sorunlar derinlemesine irdelenmiş, buna yönelik önerilerde bulunulmuştur. Fakat YÖK tarafından bu rapora istinaden bir girişimde bulunulmamıştır (Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. Yolcu, Gökay ve Yöndem 2009). Eski adıyla Resim İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi Bölümlerinin Anabilim Dalı statüsüne dönüştürülerek Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü adı altında toplanmış olması, bilhassa yoğun öğrenci alımı yapılan; Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi gibi kurumlarda daha büyük sorunlara yol açmıştır. İlk olarak belirtilmesi gereken husus Resim İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi Anabilim dallarının hiçbir biçimde benzer ve ortak yönlerinin bulunmayışıdır. Bir bölüm altında yapılandırılan anabilim dallarının belli bir ortak özelliğinin, hiç olmazsa belli başlı ortak derslerinin bulunması gerekirken Resim İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi Anabilim dalları başlı başına birbirinden oldukça ayrı iki ayrı bölümdür. Her iki programa bakıldığında ortak dersler, sadece diğer tüm programlarda da ortak olan öğretmenlik formasyonu dersleri ile ortak zorunlu derslerdir. İki alanın birleştirilmiş olması yapı bakımından bir uyumsuzluk içermektedir ve her iki alan da bu durumdan memnun değildir (Ayaydın, 2009, s. 33). Bu gerekçeler bile Resim İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi Anabilim dallarının tek bir bölüm adı altında birleştirilmesinin yanlış olduğunu gösteren sebeplerdir. Meydana gelen bu problemin kaynağı, yapılandırma operasyonu öncesinde, öğrenci, akademik personel ve altyapı bakımından üstünlüğü olan fakültelerdeki yetkili kişiler ile görüşmeler yapılmadan bu yapılandırmanın başlatılmış ve uygulanmış olmasına bağlanabilir. Tüm bu bilgilerden hareketle Resim İş Eğitimi Anabilim dallarının Anabilim Dalı statüsüne düşürülmesinin büyük bir yanlış olduğu ortadadır. Resim İş Eğitimi Anabilim dallarının tekrardan bölüm kategorisine getirilmesinin oldukça doğru bir girişim olacağı söylenebilir. Buna ilaveten, ilgili problem durumuna yönelik olarak yapılmış olan bilimsel araştırmalara dayanarak bölüm kategorisine dönüştürülmesi gerekli görülen Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'nın isminin Görsel Sanatlar Eğitimi

Bölümü olarak değiştirilmesi gerektiği oldukça yerinde bir öneri olarak kendini göstermektedir. Bu doğrultuda Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü adı altında kendi içinde Anabilim dallarının oluşturulması ve bunların MEB'e bağlı eğitim kurumlarındaki sınıf kademeleri ile uyumlu olması bir diğer gerekliliktir. Yeniden yapılandırılarak Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü olarak adlandırılabilir olan alanın Anabilim dalları şu şekilde düzenlenebilir; İlkokul Görsel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ortaokul Görsel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı ve yaygın eğitim kurumlarında görev alacak eğitimciler yetiştirecek olan; Yaygın Görsel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı (Özsoy, 2005, s. 221). Bu biçimiyle tekrardan bölüm statüsüne dönüştürülecek olan Görsel Sanatlar Eğitimi bölümlerinde öğrenimine başlayacak öğrenciler; ilk yıl herhangi bir anabilim dalı seçimi yapmazken ikinci yıl gerekli not ortalamaları ve/veya uygulanacak ölçekler ile uzmanlaşmak istedikleri anabilim dallarına yerleştirilebilirler. Elbette bu durumda, ilgili anabilim dallarında görev alacak akademik personelin de yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple böyle bir yapılanmaya gidilmeden önce, başlangıçta özellikle bu anabilim dallarında kendini geliştirebilecek araştırma görevlilerinin yetiştirilmesi bir elzemdır. Bu doğrultuda şu anki ismiyle Resim İş Eğitimi Anabilim dalından mezun olup akademik kariyer yapma gayesi bulunan öğrencilerin; Sınıf Eğitimi ya da Özel Eğitim alanlarında lisansüstü programlarda uzmanlıklarına devam etmeleri, yeniden yapılandırma sonrasında açılacak anabilim dallarındaki akademik personel eksikliğini giderecek, dolayısıyla Görsel Sanatlar Eğitimi bölümlerinin kalite standartlarının artırılmasında önemli rol oynayacaktır. Bu sayede, eğitim kurumlarında hiçbir karşılığı olmayan Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı adlandırmasından sıyrılmış bir Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nün eğitim-öğretim sürecinde daha aktif rol alacağı ve belki de en önemlisi; gerçek anlamda öğretmen olmak isteyen öğrenci adaylarının bu bölümü tercih edeceği düşünülmektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma kapsamında yapılan alanyazın taraması sonucunda 1997-1998 eğitim öğretim dönemi itibariyle uygulamaya geçirilen Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması Girişimi'nin bir sonucu olarak bölüm kategorisinden anabilim dalı kategorisine çekilen Resim ve Müzik Eğitimi bölümlerinin birbiri ile hiçbir benzerliğinin ve ortak noktasının bulunmadığı anlaşılmış, dolayısıyla tek bir bölüm altında anabilim dalları olarak yer almalarının yanlış bir karar olduğu ve bu kararın pek çok sorunu beraberinde getirdiği, özellikle öğretmen adayı öğrencilerin motivasyonlarında düşüşe sebep olduğu sonucuna varılmıştır. Konuyla alakalı olarak Tanır'ın (2013, s. 40) yapmış olduğu araştırmasında da eğitim fakültelerinde karşılaşılan problemlerin hem öğrenciyken hem de mezun edilip göreve başladıktan sonra Görsel Sanatlar öğretmenlerinin motivasyonlarını olumsuz biçimde etkilediğini göstermektedir. Buna ilaveten; 1998 yılı itibariyle Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı olarak adlandırılan disiplinin, okullarda okutulan sanat eğitimi derslerinin adının Görsel Sanatlar olduğu düşünüldüğünde Milli Eğitim Bakanlığı nezdinde hiçbir karşılığının bulunmadığı, bu anabilim dalından mezun edilen öğrencilerin diplomalarında her ne kadar Resim İş Öğretmeni yazsa da görev aldıklarında Görsel

Sanatlar Öğretmeni olarak nitelendirildikleri görülmüştür. Daha açık biçimde; Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'ndan mezun edilen öğretmen adayları aslında hiç olmayan bir öğretmenlik alanına hazırlanmış ve Eğitim Fakültelerinde bir departmanı bulunmayan Görsel Sanatlar derslerini vermekle yükümlü olmuşlardır. Bu kargaşanın söz konusu öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarında büyük etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Bununla ilgili olarak, Özsoy'un (2005) Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmadan elde ettiği bulgular ile benzer olarak; Resim İş Eğitimi adlandırmasının öğretmen adayları üzerinde öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarında düşüşe sebep olduğu, bu nedenle sorunun çözümüne yönelik çalışmaların gerektiği üzerine durulmuştur. Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenimlerine devam eden öğrenciler üzerinde gözlenen sanatçı-educator kargaşasının da öğretmenlik mesleği açısından evham verici bir raddede olduğu ve her ne kadar yeniden yapılandırma girişimi kapsamında alan öğretimine yönelik derslerin sayısı artırılrsa da bunun yetersiz olduğu ve halen atölye derslerinin yoğun biçimde okutulduğu anlaşılmaktadır. Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı'ndan mezun edilen bir öğretmen adayının yüksek bir ihtimalle ilkökul veya ortaokul kademesinde göreve başlayacağı düşünüldüğünde, yoğun atölye dersleri ile üst düzey sanatsal uygulama eğitimi almış olduğu için birikimini ilkökul kademesindeki öğrencilere indirgeyebilmesinin mümkün olmayacağı açıktır. Bu nedenle var olan bu yanlışlığın düzeltilmesi için gerekli inceleme ve araştırmaları yapmak ilgili alanda görevli araştırmacılara düşmektedir. Tüm bu sorunların çıkış noktası olarak kabul edilen Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş Eğitimi Anabilim dallarının çözüme kavuşturulamayan problemleri doğrudan doğruya Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarına yansımaktadır. Burada dikkat çekilmesi gereken husus; Yolcu, Gökay ve Yöndem'in (2009) YÖK'e sundukları raporda da belirttikleri gibi; Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılmasının en önemli gerekçelerinden biri olan nitelikli öğretmen yetiştirme işleminin, bölümlerin anabilim dallarına dönüştürülmesiyle gerçekleşemeyeceğidir. Her ne kadar bugüne dek konuyla alakalı olarak yayımlanan makale, bildiri ve raporlara istinaden YÖK tarafından cevap niteliğinde bir girişim gelmese bile, umutlar bu yanlışlığın ortadan kaldırılıp YÖK ve MEB arasındaki adlandırma probleminin bir an önce çözüleceği, Resim İş Eğitimi Anabilim dallarının eskiden olduğu gibi bölüm statüsüne dönüştürüleceği yönündedir.

ÖNERİLER

Bu araştırmanın ilk önerisi; Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasına yönelik alınan kararın bir sonucu olan Resim İş ve Müzik Eğitimi Anabilim dallarının ayrılarak tekrardan bölüm statüsüne dönüştürülmeleri ve Resim İş Eğitimi Bölümü'nün isminin Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü olarak değiştirilmesinin okullarda verilecek olan sanat eğitiminin kalite standartlarını artıracığı düşünüldüğünde önem arz etmektedir.

Sanatsal uygulama derslerinin alan öğretimi derslerine oranla öğretim programının büyük bölümünü oluşturduğuna, araştırmanın ilgili bölümünde ayrıntılı biçimde değinilmişti. Bu konuyla ilgili olarak atölye derslerinin aynı yoğunlukta kalması fakat alan öğretimine dönük derslerin sayısının artırılması biçiminde bir öneriye yer vermenin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu haliyle Görsel Sanatlar dersinin kalite standartlarının yükseltilebileceği, dolayısıyla nitelikli öğretmenlerin yetiştirileceği açıktır. Çünkü üst düzey sanatsal yeteneğe sahip olmanın iyi bir Görsel Sanatlar öğretmeni olmak için yeterli olmadığı, bugün çoğu sanat eğitimcisi tarafından bilinmektedir.

Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı ile Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü birbirinden oldukça farklı iki ayrı departmandır. Bu alanların birbiri ile karşılaştırılması özellikle eğitim fakültelerinde sanatçı-eğitimci ayrımının yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle ilgili bölümlerde görev alacak akademik personelin sanatta yeterlilik yerine doktora eğitimini tamamlamış olmalarına özen gösterilmesi epey önemlidir. Çünkü Özsoy'un (2016, s. 155) da değindiği gibi sanatta yeterlilik ile doktora asla birbiri ile karıştırılmaması gereken iki ayrı eğitim sürecidir. Sanatta yeterlilik sanat alanında eğitim almış kişiler için uygulama ağırlıklı bir eğitim süreciyken, doktora eğitimi bilim ışığında sunulan bir eğitim sürecidir. Bu nedenle özellikle Resim İş Eğitimi Anabilim dallarında doktora unvanına sahip akademik personellerin görev alması, bu kişilerin mümkünse doçentlik alanlarının da Eğitim Bilimleri Temel Alanı olmasına dikkat edilmesinin, fakültelerde var olan sanatçı-eğitimci tartışmasını ortadan kaldıracacağı düşünülmektedir.

Alanyazından elde edilen bilgiler ışığında Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin büyük çoğunluğunun 4. sınıfa gelene kadar öğretmenlik dışında bir meslek ile uğraşmayı düşündükleri ancak 4. sınıfa geldiklerinde her birinde birer öğretmen adayı oldukları kanısının yer edindiği anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili olarak 4 yıllık lisans eğitiminin, en azından 1. ve 3. kademesinde alanında uzman sanat eğitimciler tarafından öğretmenlik mesleğine yönelik seminerler verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Burada üzerinde durulması gereken önemli ayrıntı; öğrencilerin ilk üç yıl öğretmenlik mesleğini icra etmeyi düşünmeyip, 4. yıla geldiklerinde bu bilince sahip olma durumlarıdır. Bunun temel sebebi alan öğretimine yönelik derslerin ilk üç yılda yok denecek kadar az olması, 4. yılda ise bu derslerin daha yoğun biçimde okutulmasına bağlanabilir. Ancak alan öğretimine dönük derslerin öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında bir etkiye sahip olup olmadığına yönelik olarak yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Böyle bir araştırma yapılmasının, konuyla ilgili saptamalarda bulunulmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Görsel Sanatlar öğretmeni olmak isteyen bir aday ilk olarak TYT, ikinci olarak asıl belirleyici olan Yetenek Sınavı'ndan geçmesi gerekmektedir. Fakat aday öğrencilerin TYT ve Yetenek Sınavı'ndan elde ettiği puanın öğretmen olabilmesi için yeterli olmadığı açıktır. Bu sebeple Yetenek Sınavı'nda başarılı olan adaylara mülakatların yapılması ve/veya öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçebilecek ölçeklerin uygulanması yararlı olacaktır. Elbette bu durum şaibeli durumların

meydana gelmesine sebep olacağı için merkezi yerleştirme yapabilecek bir kurumun kurulması ve yetenek sınavı ile öğrenci alan bölüm ve anabilim dallarına girebilmek için bu merkezlerde sınavların gerçekleştirilmesi önerisinde bulunulabilir.

Görsel Sanatlar eğitiminin karşı karşıya olduğu sorunlara yönelik olarak yapılan araştırmaların azlığı göze çarpmaktadır. Sorunlarla karşılaşmayan hiçbir disiplin alanının olmadığı açıktır. Ancak bu problemlerin çözüme kavuşturulmasını beklemek yerine konuyla alakalı bilimsel çalışmalar yapmak ve yapılan her çalışmanın yayımlanmasına önayak olmak söz konusu disiplinin temellerini güçlendirecektir.

Bugün ülkemizde eğitim sisteminde doğrudan ya da dolaylı olarak söz sahibi olan hiçbir kurumun sanat eğitimi politikasına sahip olduğunu söyleyemeyiz. Ülkemiz için daha nitelikli, üretken ve hoşgörülü vatandaşların yetiştirilmesi adına ivedilikle sanat eğitimi politikalarının benimsenip geliştirilmesi bir elzemedir. Bu konuda Eğitim Fakültelerinde görevli alanında uzman akademik personel ve Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışan tecrübeli öğretmenler ile fikir alışverişinde bulunulması, bu sürecin en hızlı şekilde sonuçlanmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akkurt, S. & Boratav, O. (2018). Neden sanat eğitimi? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 54-60.
- Akyüz, U. (1998), Akademik sorular ve sanat eğitimi, *Öğretmen Dünyası Dergisi*, Sayı 220, s.6-7.
- Artut, K. (2002). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayaydın, A. (2009). Güzel sanatlar eğitimi resim iş öğretmenliği anabilim dallarının sorunları ve çözüm önerileri, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. Sayı: 30, Sayfa: 31 – 45.
- Başbuğ, F. ve Başbuğ, Z. (2016). Görsel sanatlar eğitimi üzerine notlar, *Akdeniz Sanat Dergisi*, Cilt 9, Sayı 18.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı, (24. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin, F. Ö. (2013). Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerine göre; neden matematik, nasıl matematik ? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 13, Sayı 25.
- Dewey, J. (1939). Türkiye maarifi hakkında rapor, T.C. Maarif Vekilliği Ana Programa Hazırlıklar, Seri, B. No. 1.
- Ekici, K. (2011). *Yüksek öğretim kurumlarının sanat eğitimi dersleri olmayan programlarında sanat eğitiminin gerekliliği*. (Yüksek Lisans), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Samsun
- Erinç, Sıtkı M. (1995). *Resmin eleştirisi üzerine*, İstanbul: Hil Yayınları.
- Gökaydın, N. (1990). *Eğitimde tasarım ve görsel algı*. Ankara: Sedir Yayınevi.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim görmek-öğrenmek-yaratmak*, (3. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Kurtuluş, Y. (2002). Sanat eğitimi hareketi ve Tonguç, *Eğitim ve Bilim*, Cilt 27, Sayı 123 (31-34).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2018). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı* (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar), Ankara. <http://mufredat.meb.gov.tr>
- Milli Eğitim Temel Kanunu (2017). Erişim adresi: https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KANUN.pdf
- Özsoy, V. (2005). *Eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmanın ve uygulama sonuçlarının resim iş öğretmeni yetiştirme açısından bir değerlendirmesi*. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özsoy, V. (2016). Görsel sanatlar eğitimi makaleler (2. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- San, İ. (1998). Sanatlar eğitimi, *İstanbul MEF Okulları 2. Eğitim Sempozyumu*, 21. yy.'da Türk Eğitim Sistemi, Sorunlar, Çözümler, Öneriler, Perspektifler.
- Şırlakoğlu, A. (2004). *Kültürel yaşam ve sanat etkileri bakımından sanat eğitimi ve sanat eğitimi programlarının önemi*. (Yüksek Lisans), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Yazar, T., Aslan, T. ve Şener, S. (2014). Sanat eğitimi sorunu olarak ülkemizde ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizlik sebepleri, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 593-605
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*, (2. Baskı), Ankara: Nobel Dağıtım.
- Yolcu, E., Gökay, M. ve Yöndem, S. (Ed.) (2009). Eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir öneri, *Eğitim Araştırmaları Birliği Güzel Sanatlar Eğitimi Programı Komisyonu*. Yayın No 1.
- Yurdakul, İ. (1990). Ortaöğretimde sanat eğitimi sorunları, Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları, Ankara: Türk eğitim Derneği Yayınları.
- Sarı, S. (1997). Resim iş öğretmenlerinin yetiştirilmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, ss. 12-16.
- Tanır, K. A. (2013). Professional problems of visual arts teacher appointed and not appointed: comparative content analysis. *Journal of Education and Future*, 3. 35-51.